

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

shaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročilna se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročilne.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se piškuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemščina v slovenskih šolah.

Sovražniki in zapeljivci Slovencev pravijo, da slovenski domoljubi svojemu ljudstvu branimo, da bi se naučilo potrebne mu nemščine. To je povprek rečeno zelo krivo, lažljivo in nalašč izmišljeno, da bi nevedne, neopazne Slovence leži lovili za šulverein, za „bauernverein“ in sploh za svoje slovenstvu, Avstriji nevarne namene. Domoljubi iskreno želimo, naj se vsak nauči nemški, madjarski, italijanski itd. čem bolje tem ljubše, če le pri tem ostane poštena slovenska duša, trden Slovenec. Zato tirjajo naši poslanci, da se na gimnazijah, realkah poleg slovenščine tudi nemškega jezika naši dijaki popolnem naučijo, isto tirjajo tudi zastran naših prihodnjih učiteljev, ki se pripravljajo na svoj poklic v Mariboru na učiteljski. Tako so pred volilci javno govorili vsi slovenski poslanci in tako tudi tirjali v deželnem in državnem zboru. Je torej grda laž in obrekovanje, če se pravi, da naši poslanci nemščino sovražijo in je slovenskim dijakom ne privoščijo.

Tudi zastran malih ali ljudskih šol ni res, da bi slovenski domoljubi ali slovenski poslanci nemščine tam ne trpeli. Velikoveč na primer poslanci dr. Rađaj, Fluher, dr. Šuc itd. so v svojih volilnih shodih javno izrekli, naj se naši otroci tam, kder to ljudje želijo, v malih šolah tudi nemškega jezika učijo, posebno ob nemško-slovenske meji, vendar to se naj godi pametno, da ne bode pouk v drugih še bolj potrebnih rečeh: n. pr. krščanski nauku, računstvu itd. škode trpel, in da se otroci najpotrebnejših, vsakdanjih nemških besed res in prav naučijo. Zato pravijo, naj se s poučevanjem nemščine začne še le v zadnjih šolskih letih, ko so otroci za to uže dovolj godni in zbrigtani. Samo po sebi se umé, da mora za slovensko deco biti nastavljen slovensk učitelj, ki vsekozi slovenski dobro, pravilno govori in deci umljivo razlaga. Kajti drugače so nam šole

zastonj, 8letno šolanje odveč in predrago. Plačujemo namreč za male šole na Štajerskem blizu 1½ milijona goldinarjev! Nemščina se torej naj le uči, toda pametno s pomočjo slovenščine tako, da bode učitelj otrokom slovenski razlagal, kaj pomeni ta ali una nemška beseda, kako se v raznih potrebah spregovori nemški itd. Sicer je ves trud zastonj.

Kaj sledi iz tega? Prvič: vsak učitelj pri slovenskej deci more dobro slovenski znati, govoriti in poučevati, ali za Slovence mora biti šola slovenska, slovenščina ali slovenska materinščina poučevalni jezik, t. j. „Unterrichtssprache“ od konca do kraja. Takšne so šole povsod pri pametnih ljudeh, na Nemškem, Francoskem, še celo na Turškem v materinščini poučujejo deco, a ne v tujščini.

Drugič nemščina more biti za slovensko deco poučni predmet „Unterrichtsgegenstand“ v pametnej meri in v pravem času.

Tretjič slovenskej deci zgolj nemce ali samo nemški govoreče učitelje nastavljati, to je neumno, ker šolar učitelja ne razumeva.

Četrtič slovenskej deci začeti naenkrat vse predmete nemški razlagati ne kaže, ker se deca tako popolnem zmeša, zbega, nič ne napreduje, staro pozabi in naposled ne zna ne krščanskega nauka, ne brati ne računati, ne prav nemški pa ne slovenski; to je tem bolj škodljivo, čem zgodniše začnejo.

Sploh nemščino kot poučevalni jezik, t. j. „Unterrichtssprache“ za drobno slovensko deco upeljati, to je nekaj zelo neumnega, škodljivega. Skušnje nam to posebno na Koroškem, potem v Mahrenbergu, Muti prav živo dokazujejo. Ubogi otroci slovenski čepijo zanemarjeni v šoli in ves pouk nemško govorečega učitelja je bob v steno, jim ne hasni, ampak le zraven sedečim nemskim, ki uže z doma nemški znajo. Nasledki so tako žalostni, za omiko ljudstva tako pogubni, da tega trpinčenja šolske dece ne odbrava noben domoljub slovenski. To bi se reklo slovenske otroke le duševno ubijati.

Dragi slovenski možje! Pomnite gori navedeno razlaganje o pametnej in nespametnej porabi nemščine v slovenskih šolah. Nemški se naj in more učiti, a ne poučevati, t. j. slovenski učitelj naj slovenski vselej razlaga to, kar hoče deči v glavice in srca spraviti. Z drugimi besedami: slovenščina mora biti poučevalni jezik „Unterrichtssprache“ vseskozi, nemščina pa je zadnja leta lahko poučni predmet, a nikoli poučevalni jezik: „Unterrichtssprache“. To je edino pametno in Slovence koristno in vsem ljudem prav, razun nemčurjem in nemškutarjem, ki ne želijo naše prave sreče, ampak našo sramoto, propad in narodno nesrečo.

To je treba tem bolje pomniti posebno sedaj, ko nevedne in neopazne slovenske župane, odbornike lovijo, naj podpišejo prošnje za nemški pouk v šolah. Vendar zvijačniki ljudem nič prav razložka med nemško: „Unterrichtssprache“ in „Unterrichtsgegenstand“ ne razložijo. Lovijo pa podpise uže kakor hudič duše, ter hitijo, da z njimi slovenske šole ponemčurijo na žalost, sramoto in neizmerno škodo Slovencev.

Končamo pa: nemški se naj le uči pa ne nespametno. Tako misli „Slov. Gospodar“ in z njim vsak, kateri Slovence res ljubi in jim resnično dobro želi.

Desterniški.

Štajerski Slovenci zahtevamo slovenski oddelek graške c. k. namestnije in zakaj?

(Govor poslanca dr. Vošnjaka v državnem zboru 15. marca a to pa po stenografskem zapisniku).

(Konec.)

III. Do leta 1848 bili so okrožni uradi, ki so imeli skoraj ravno te agende, kakor jih ima oddelek namestništva na južnem Tirolskem. Dežela nikakor ni bila raztrgana, in če se sedaj da kakemu okrajnemu glavarju na Spodnjem Štirnškem večji delokrog, zato skupnost dežele ne bode v nevarnosti.

Jaz sem prepričan, da bi tak oddelek namestništva ne bil samo na korist slovenskega prebivalstva, ampak vsega spodnještirnškega prebivalstva, kajti ne bilo bi treba pri vsakej majhnej zadevi tako daleč potovati. Taki poti so za slovensko prebivalstvo tem težji, ker pridejo v nemško mesto, o katerem vedó, da njega mržnja proti Slovence tako daleč sega, da ne dopušča dvojezičnih plakatov, ker bi to nasprotovale nemškemu značaju mesta. To je vendar tako nizko narodno stališče, da se moramo čuditi, da so pametni možje, kakeršni sedé v občinskem zastopu v Gradci, kaj takega mogli skleniti.

Gradec je stolica cele dežele, v kateri živi 400.000 Slovencev poleg 700.000 Nemcev, tako, da sti dve petini prebivalstva slovenski

Moralo bi tudi Gradcu ležeče biti na tem, da bi se proti tema dvema petinama vedno osorno in sovražno ne obnašal.

Jaz mislim, da sem dovolj jasno razročil, da tretja zahteva Slovenskega društva v Mariboru, da se ustanovi posebni oddelek namestništva, ni državi ali deželi nevarna. Jaz mislim, da morem zagotoviti, da bi se to nikoli ne bilo tako odločno zahtevalo, ko bi ne videli, kako deželno zastopstvo in namestništvo postopa proti Slovence. Želeti bi bilo, da pride na mesto sedanjega deželnega zastopstva tako, ki bi se tudi oziralo na Slovence, in ne delalo vedno na to, da se slovenski narod ponemči. Kakor dolgo bode pa ta mržnja proti Slovence gospodovala v Gradci, tudi želja po ustanovitvi namestniškega oddelka na Spodnjem Štirnškem ne bode zginila.

Visoka vlada naj si pa dela na to, da si uradniki v deželi, kateri so nastavljeni pri slovenskih okrajnih glavarstvih, priučé popolnem deželnega jezika, da take nesreče ne bodo več prišle nad prebivalstvo, kakor v Brežiškem okraju.

Opomnim naj vlado, da gleda nato, da se zagotovilo, katero večkrat slišimo tu v državnem zboru, po katerem bi morali biti vsi narodi jednakopravni, ne razbije na pragi namestništva v Gradci, a stopi tudi na Štirnškem v življenje. Rad verjamem, da bode za moža, kateri se je s starim prijateljstvom in po dolgoletnih navadah tako rekoč navezal na stran-ko, ki je pred malo leti imela krmilo v rokah, morda težko izneviriti se tem navadam. Pa končno je vendar ideja, katero zastopa sedanja vlada, ideja vsem narodom dati jednakopravnost, tako tesno zvezana z obstankom Avstrije, da bode tudi ona oseba, katera zastopa vlado na Štirnškem, jo morala nazadnje izvesti. Jaz upam, visoka vlada se bode ozirala na te želje in tudi svoj program jednakopravnosti uresničile na Štirnškem.

Gospodarske stvari.

Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Stajer.

Kakor je iz poročil razvidno, društvo ne drži rok navskriž, temveč si pošteno prizadeva svoj namen doseči. Da bi pa moglo še uspešnejše in obširnejše, zanimanje in marljivo delovanje med narodom ukoreniniti, je zopet imenovalo k uže prej imenovanim (glej „Slov. Gospodar“ 14. jun. in 30. avg. 1883 in dotične liste „Slov. Narod“) kot društvene poverjenike p. n. gospode: Anton Slatinšek, župnik pri sv. Kunigundi na Pohorji; J. Budna, posestnik na Ljubnem; Franc Silvester, nadučitelj pri sv. Barbari v Halozah; Anton Eberl, učitelj pri